

86
26.11
8-9

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 15րդ շրջանի (99-րդ տար.) — 900 մայիս) բաժնորդագրին է 20 Փր. կանխիկ վարկի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 Փր. հաշուելով և 1900 մայիս ամսին անդին հանց- նելու պայմանով:
Նամակ և ծրար պէտք է չրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France):

ԺԵ ՏԱՐԻ ԹԻՒՆ

1899 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18
1899 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 6 (2.Տ.)

ՇԱՐՈՒ

Կը հրատարակուի իշ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հաճառողն է կա-
տարար միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գոր-
տաւոր չէ վերագրածունել հրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ դիրք 1 սանդիմ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:
Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de
Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ԱՐՄԵՆԻԱԻ

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արմենիայի բաժնորդագրութիւնը շրջանի վրայ և ոչ թէ թիւի վրայ լի նկնով, մենք առաւելութիւն տուած էինք անոնց որոնք Արմենիայի ամբողջ շրջանին բաժնորդ կը գրուին, օգոս- տոսէն սկսելով. այնպէս որ ամբողջ շրջանի (օգոստոս-մայիս) բաժնորդա- գրին է 20 Փրանգ, իսկ շրջանի սկզբէն բաժնորդ չեղողներին համար ամսական 2 1/2 Փր. բաժնորդագրին նշանակուած էր:

Բայց որովհետև յաճախ կը պատա- հի որ օգոստոս ամիսը բաւական անցնելէն յետոյ ալ բաժնորդագրուել ուզողներ կը լինին, ատոնց դիւրու- թիւն մը տալու համար կորուցնէր այ- ժամ, ներկայ 15րդ տարեշրջանին հա- մար, որ ունէ ամսագլխէ սկսելով և քանի ամսի համար որ ուզուի, Արմե- նիայի բաժնորդագրութիւն կընդու- դունինք, ամսական բաժնորդագրին 2 Փրանգ միայն հաշուելով և 1900 մայիս ամսի վերջէն անդին չանցնելու պայմանով:

Այսպէս եթէ մէկն ուզէ նոյեմբերէն սկսած բաժնորդ գրուիլ մինչև ներկայ 15րդ շրջանի վերջ (99-րդ տար.) — 900 մայիս), 14 Փրանգ միայն պէտք է վճարէ փո- խանակ 17 1/2 Փր. ի նշանակ կը վճար- ուէր առաջ. կամ եթէ 1 կամ 2 ամսի համար միայն ուզէ բաժնորդ գրուիլ, 2 կամ 4 Փր. միայն պէտք է բաժնոր- դագրին վճարէ:

Կը յուսանք որ այս նոր դիւրու- թիւն ընծայելով գոհացում մը տուած կը լինինք անոնց որոնք Արմենիայի բաժնորդներ գտնելու իրենց փափաք յայտնած և այս կէտ, իրեն դժուա- րացուցիչ հանգամանք մը նոր բաժ- նորդ գրուիլ ուզողներին համար, մեր ուշադրութեան յանձնարարած էին:

Կը խնդրենք որ նոր բաժնորդ գըր- ուողները յատկապէս իմացունեն մեզ թէ ո՞ր ամսի սկզբէն կուզեն ստանալ թերթերը: Եթէ այդ նշանակուած չլինի իրենց նամակի մէջ, մենք կը զրկենք այն ամսի սկզբէն որի մէջ ըս- տացած ենք իրենց նամակ:

Կը յիշեցունենք նաև թէ անոնք ո- ռոնք «Արմենիայի Օժանդակ» կարձա- նագրութիւն կանոնադրին համեմատ, իրաւունք կը ստանան ուրիշներէ հա- մար Արմենիա բերել տալու իրենց ծրարով, ամսական մէկ Փրանգ բաժ- նորդագրով միայն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ժողովուրդին. — Նամակ Պարսկաստա- նէն (Սպանիա). — Նամակ Թիւրքիսէն (Վան). — Յուդուներ Հայաստանի մէջ. — Օգոստոսի 8-ի որբիկներուն. — Հայերի Թիւրքիա. — Թիւրքիայէն լուրեր. — Պարս- կաստան. — Թիւրքացիներէն Բարիզէն. — Անգլո-գերմանական դաշինք մը. — Անգլի- քաւսականական պատերազմը. — Ծանու- ցումներ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Հայաստանի մինչև ամենախոր ան- կիւններում և Պարսկաստանի մէջ ի- րանց սերագործութեան դերերը յա- ջողութեամբ գլուխ տանելուց վերջ, այժմ էլ մեր «Խաթաբալ» յեղափո- խականներ» իրանց գործունէութիւն- ների ասպարէզ ընտրել են արտա- սահմանի հայ գաղութները, հետևե- լով միշտ այն սկզբունքին թէ ո՛ւր և ի՞նչ միջոցներով էլ լինի, հարկ է ան- խնայ և անդադար կրկնել այն որով կարելի է ուժասպառ դարձնել մեր ժողովուրդի տկար ոյժերը, կոտորել նրա բարձր հեղինակութիւնների ազ- դեցութիւնները և իրանց խառնակիչ և խռովայող գործերով առիթ տալ օտարների անհաճոյ և անտեղի միջա- մուծութիւններին:

Երանի թէ նախատեսութիւն լի- նէր մեր մէջ ժողովուրդի այս ուտիչ- ցեցերի նկատմամբ ինչպէս և ճշմարիտ հասկացողութիւն մը այն կարգ մը ան- ձերի գործունէութեան նկատմամբ որոնք ժողովուրդին խաբելու և նրա համակրութիւնը ունենալու համար՝ ազգային կուսակցութեան մը գիժակ զգեցած և հայրենասիրական մեզ հա- սարակ մահկանացուներին անմատչելի բարձր թռիչներ առած, գառնազգեստ գայլերի նման մեր մէջ մտել անխնայ կոտորում, ստորնացում, թշուառա- ցում և ուժասպառ դարձում են մեր ժողովուրդը, առանց երբեք խղճահա- րութիւն մը ունենալու: Գէթ այդպի- սինքն մի անգամ ամօթ զգային իրանց խայտառակ գործերի վնասակար հե- տևանքներ տեսնելով և զգալով. բայց ո՛չ:

Նրանց այն վարելի ոյժը որ չի խը- նայից Հայաստանի տարաբաղդ հայ ժողովուրդին և կըցաւ պաղարին սրտով տեսնել նրանցից հազարաւոր- ների արկունին հոսիլը և կենդանւոյն մրկիլը, այն վարելի ոյժը որ նրանցից

վերջ չուզեց և Պարսկաստանի մէջ բնակող Սալմաստի, Խոյի և այլն ափ մը ժողովուրդի քիչ հանգիստ կեանքն էլ տեսնել ու նրանց էլ կոտորելու, գաղ- թելու և կրօնափոխ լինելու վիճակին հասցրեց, չենք յուսար որ այնպիսին այժմ իսկ ուզենայ դադար առնել, երբ դեռ ունի առիթ և տեղ իր ա- լերներ առաջ տանելու:

Այս անգամ էլ ինչպէս յայտնի է, պատրուակն եղաւ Օրմուզեան և վայրը՝ արտասահմանի գաղութները. որով և իրանց մեղալից ոտնձգու- թիւններով մեր արտասահմանի եկե- ղեցիների սրբավայրերն ալ խռովու- թիւնների ասպարէզ ու թատր դար- ձունելու չափ առաջ գնացին, օգտը- լելով ինչպէս ամենուրեք, այս անգամ էլ ժողովուրդի միամիտ և զգայուն դրութիւնից:

Սակայն այլևս այսքան չարաչար փորձերէն ետք, ժողովուրդին կը մը- նայ, եթէ չի ուզում որ ինքն ևս պա- տասխանատու լինի իրա վրայ հասնե- լիք ազէտներին, միջոցներ ձեռք առ- նել ոչնչացնելու և չէզոքացնելու հա- մար մեր թշնամիների այս մեքենայու- թիւններ: Քանի դեռ միամիտ մնանք խաբուելու չափ, միշտ պիտի կրենք նրա հետևանք վնասներ, այս կամ այն կերպով, այստեղ կամ այնտեղ: Դատ չէ մնացել որ մեր մնացած ժողովուր- ղի ստուաւը մասին հասցրած ամենա- նեղ դրութիւնով կրօնափոխութեան և գաղթականութեան դիմել տալէն և մեր ազգային բարձր և պաշտօնական անձնաւորութիւնների ազդեցութիւն- ները ոչնչացնել և ժողովուրդ ան- պաշտպան թողնելէն վերջ, միանգա- մայն առիթ տրուի որ օտար ազգեր միջամտեն մեր ներքին կրօնական- եկեղեցական խնդիրներին էլ, դան մեզ օրինական շրջանի մէջ պահելու համար էլ հակել մեր եկեղեցիներին մէջ և ատով իսկ մեզ համակիր պետու- թիւնները մեզ նկատմամբ գէշ գաղա- փար մը կազմեն:

Ահա թէ ո՛րպիսի վնասակար և ան- խիղճ գործողներ են որ ելեր ազգային բարձր իշխանութիւն մը իր արգա- դաւ ամբաստանելով, իրանց աւերիչ գերը առաջ են տանում: Այդպիսինե- րի համար խնդիրը պատրիարքի մը կամ ուրիշի մը լաւ կամ վատ լինելու մասին չէ աւելի, որքան լոկ պատր-

ուակ մը՝ իրանց գործունէութեան համար:

Յեղափոխութիւն և գործիչներ ժո- ղովուրդից կը ծնին, նրանից կը սնա- նին ու կը զօրանան: Անցան մեր ժո- ղովուրդին համար անգիտութեան շրջաններ: ցաւալի փորձերն այլևս զգաստացնելու են նրան և մղելու են զգուշութիւններ ձեռք առնելու, որ յեղափոխութիւնը մնայ և ընթանայ իր ճշմարիտ կոչումին և ճանապարհին մէջ: Երբ ժողովուրդն ինք գիւրու- թիւններ ու աշակցութիւն չընծայէ վնասակար տարրերին, որքան էլ մեծ և հզօր լինին նրանց խթաններ ու մի- ջոցներ, հետևանքները համեմատա- բար չափ փոքր և նուազ կը լինին:

Հարկ է ուրեմն որ մեր ժողովուրդ սթափի և իր կացութեան լաւ ու վատը ճանաչելու գիտակցութեամբ ու գեղորուած, իր ձեռքն առնէ համայն- քին և հանրային վարչութեան և բա- րեկեցութեան հոգը և հայրենասիրա- կան ճշմարիտ հիմքերի վրայ՝ յեղափո- խական աշխատութիւնները, և առիթ չի տայ ամեն համոզողի յանուն ազգին խնամակալի անկոչ գերը ստանձնելով մեզ խաղցունելու:

ՄԵՆ-ՍԵ

ՆԱՄՍԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՆ

Սալմաստ, 11/23 հոկտ. 99

Ձ-3 տարի է որ սահմանագլխի եր- կու քիւրդ-աշիրաթներ (գառտարցի- ներ և չիկական) մշտական կռուի մէջ են. երկու կողմիցն էլ կողպտում են գիւղեր, քչում, տանում են միմեանց հօտեր, սպանում են միմեանց. եր- բեմնալ սրանց կռիւներից վնասուում են հայ գիւղեր: Անցեալ սեպտ. 30ին (Հ.Տ.) Գառտարցիներ եկել էին Հինք քաղաք առևտուրի. սրանք տեսնում են իրանց թշնամի Շիկականներից մէկին առևտուր անելիս և խփում են սպա- նում խեղճ ֆրդին:

Հոկտ. 1ի (Հ.Տ.) գիւղեր. 2 գիւղում և անծանօթ մարդիկ գնում են Հինք քա- ղաք, յայտնի մատնիչ, երբեմն թուրա քաց հիւպատոսի գործակալ, իսկ այ- ժամ լրտես (խափիա մուվուշի) Սա- ռայի տղայ Յակոբի տուն, անցագիր ուզելու պատրուակով: Յակոբ հիւրա- սիրում է նրանց. նստում են խօսե- լու. յանկարծ անծանօթներից մէկը սուրը մերկացրած, մի քանի հար-

ուսմենք տալիս է որոնք այնու ամենայնիւ անմիաս վերքեր են պատճառում միայն, Անճանթները շուտով հեռանում են որովհետեւ շուտով օգնութեան ձայնին են հասել դրացի թուրքեր: Այս դէպքի պատճառով 2 անմեղ Մահլամցիներ բանտարկւեցան, բայց Առաջնորդի միջամտութեամբ ազատեցին: Յաւալի է որ այդ Պակոբը իր ստոր վարմունքով այս աստիճանի գրգռել է իրա դէմ իր ազգակիցների զայրոյթը. տասնեակ տարիներ իր մատնութիւններով շատ տներ է քանդել և շատ երիտասարդների աւ վանի բանտում փակել է տել:

Հոկտ. 5ին , օր ցերեկով Սոմախցի
Քրդերի մի խումբ Մահլամ գիւղի
նախիր տարին : Գիւղացիները հետե.
ւեցին աւազակների խմբին ե կարողա-
ցան անջնաս ետ դարձնել իրանց նա-
խիրը :

Նշյն հոկտ. 5ի գիշեր, ցեղապետ.
աւաղակապետ Զահար աղայի ձիա-
ւորներ թալանեցին Սարմէրիկ գիւ-
ղի ջրաղացները: Այս բոլոր դէպքեր
անցնում են առանց կառավարութեան
միջամտութեան որովհետեւ գործին
մէջ չայլալ որ կողոպտեն:

Առաջնորդ Ալվատեանի ներկայու-
թիւնը թոյլ չի տալիս կաշառակեր
պաշտօնեաներին կամայականութիւն
անելու. Ալվատեան Սրբազան Տօրից
յետոյ խոյ է գնալու. իր բացակայու-
թեան Սալմաստին հարկաւոր է մի
գործօն և կտրիճ գործակալ փոխա-
նորդ. տեսնենք Սրբազանը նոր գոր-
ծակալ նշանակելու շնորհ պիտի անէ
Սալմաստցի Հայերին, վերջ պիտի
տա՞յ մի կարգ Թաթոս Սպական գոր-
ծակալների խաչագողութեանց:

Այստեղ երկարատև երաշտով թիւ
նից յետոյ սկսեւ են առատ անձրևներ
տեղիւլ : Յարենը հետզհետէ էժանա-
նում է :

Այս քանի օրուան մէջ Սալմաստեց
դուրս ելան երկու բազմաթիւ կարա-
ւաններ, որոնք բաղկացած էին հա-
լընտանիքներէց : Սալմաստեցիք այս
Ձ տարի փոխադրում են իրանց ըն-
տանիքներն էլ : Այս խնդրին զը վե-
րադառնամ մի ուրիշ անգամ :

ՄԱՆ.ԱՐՄԷՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐՔԻԱԷՆ

վան, սեպտ.27/95 ռկտ.99

95-96ի տարազները ժամանակէն Քաղաքս լեցւող հայ դիւղացիները ամբողջովին վերադարձած են իրենց տեղեր, իրենց գիւղերի, իրենց հողերի վրայ։ Թէ՛ն մերկ, աղւօզ և անթիւ, իրենց խոռոչներ, մարազներ և դաշտեր ամայի, բայց այս ամենը չարգիւցեց մեր գիւղացւոյն այս տարի վարել իւր ամեն հողեր, ցանել և Աստուծուն յանձնել։ Թէ՛ն Աստուած այս աշուհին մի քիչ խոտացաւ, անձրև չտուաւ, բայց Թերևս մեզ ողորմի և ձմեռուայ թանձր ձիւնի խաւերը և գարնան անձրևները մեր բազմաշարչար և թշուառ մշակի արիւնախառն քրտինքը ի նոյն յանցունեն։

Ի դէպ է ասել այստեղ որ մեր գիւ.

ղացիներ չպիտի կարողանային իրենց աւերակների վրայ վերադառնալ եթէ երբէք մասնաւորապէս ամերիկացի միսիոնարութեան օժանդակութիւն չը լիներ . նա տուաւ հաւասարապէս գիւղացւոյն վարելու և ցանելու ամեն միջոցներ . օտաւորապէս 10-15 հա. զար եղ բաշխեց և ցանելու համար օտաւորապէս 7-8 հազար չափ ցորեն , շատ ձեռնտու պայմաններով . օրինակ . ցորենը որ այժմ թանգ է . մի գին որոշած է անոր . եթէ կալոցին ցորենը այժմեան արժէքէն աւելի թանգ լինի , այդ որոշուած գինը մի այն վճարէ . իսկ եթէ հակառակը , ցորեն :

Յետ վերադարձած են իրենց գիւղ
և Պողազքէսէնցիներ, որոց վերա-
դարձը արգելուած էր և գիւղն ալ
Քիւրդներէն գրաւուած։ Կառավարու-
թիւնը կուզէր այս գիւղացիներուն
մի ալ տեղ նշանակել բնակութեան
համար, զի այդ գիւղ (Պողազքէսէն)
պարսկական սահմանի ամենամօտ զուտ
հայաբնակ գիւղն լինելով, լաւ չէր հա-
մարեր նոցա բնակութիւն այդտեղ։
Բայց կառավարական ներկայ ուղղու-
թիւնը կամ աւելի ճիշդ թահիբ փա-
շան այդ տեսակ անտեղի հաշիւներին
չատ նշանակութիւն չի տուաւ. և այդ
գիւղը որ հիմնովին քանդուած էր և
ամենէ աւելի շատ քառասուն, վերա-
նորոգելու համար 1000 ոսկիի մօտ
գումար մը տրուեցաւ ի նպաստ, բացի
եզնիբէ, սերմացու ցօրենէ։ Այս ա-
մենը ցոյց կուտայ թէ մեր հայ գիւ-
ղացին ո՛րչափ ամուր կերպով կապ-
ուած է իւր հայրենի հողին, իւր գիւ-
ղի եկեղեցիին, իւր նախնաց նշխար-
ներին հետ։ Ո՛րչափ անգամ նա 95-
98 թուականներ անցուցած է. ո՛րչափ
անգամ նա տեղահան եղած է. բայց
նորէն միշտ մի մասը իւր հողին վրայ
մնացած է, յուսարով և սպասելով մի
խաղաղ և թերեւ ազատ օրուայ։

Գիրադերի մէջ քայքայուած և այրւեացած եկեղեցիներ մաս մաս կը վերահանուին ։ Թէեւ դեռ ոչ մի գիրադական վարժարան չէ բացուած , բայց Ներսէս Սրբազանի արած ջանքերի շնորհիւ կը յուսանք 8-10 գիրադերի մէջ շուտով տեսնել վերաբացուած նախակրթարաններ ։ Մի տխուր կէտ է սա որ մենք չունինք դեռ գիրական վարժարանների համար այնպիսի յարմար ուսուցիչներ , որք կարող լինէին մեր գիրադացիին կրթել , ուսումը աւոր սիրելի անել և իւր թշուառութեան բուն պատճառները և անկէ ազատուելու ուղիղ ճանապարհը ցոյց տալ , մեր գիրադացիին ներշնչել ինքնապաշտպանութեան գաղափար որ 95-96 թուականների կրկնուած ժամանակ կարող լինի ինքզինք պաշտպանել բուն իսկ իւր տունի մէջ , Պետք է ասել որ այս 3 տարուայ մէջ մեր զիւղացիի ամենագործող մասը , երիտապարգուծիւնը , գրէթէ մեծ մասամբ ոչնչացաւ , ըսպա՛ննուեցան գրէթէ բոլորն ալ ։ Թըշնամիի սուրը կընարէր աւելի երկարաւորելոն . ծերերին և մանուկներին չէր գպչեր ։

Նահանգին մէջ գիւղէ գիւղ^ւ և գիւ
ղերէն ալ քաղաքը երթ հեկութիւնն

ապահով է . ալ չեն ապաններ , որովհետեւ չառ ապանեցին . ալ չեն կողոպտեր , որովհետեւ կողոպտելու ոչինչ մը նաց : Բայց ինչպէս ասինք , կառավարութիւնն ալ այդ մասին վ՛րջին ժամանակներս հսկողութիւն ի գործ կը դնէ :

Քաղաքացի առևտրականներ որք
զաւառների մէջ գործեր և խանութ-
ներ ունէին, վերսկսած են իրենց ըզ-
բաղումներ: Սարսլի, խօշապի, Բեր-
կրիի, Արճէշի, Ոստանի, Շաաալի,
Մոկիի և Բաղալէի խանութներ որք
երկար ժամանակներէ ի վեր բոլորովին
փակուած և դատարկ էին, սկսած են
լեցուիլ և քիչ չափ առուտուր անել:
Իսլամ տարրը Հայերէն խաժները
հետզհետէ մաս մաս յետ կը դարձու-
նէ, և ծածաքանակ գնումներ կատարե-
լով:

ՄՈՒՇԵՂ

ՅՈՒՋ ԻՄՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Եւրոպական մի քանի լրագիրներ
մէջ էր զբոսումէն նոյն 16ին հեռագրութեամբ
(!) կը տեսնենք հետեւեալը որը մենք ,
իբրեւ հայ խմբագիր, վերապահուածով
միայն և իբրեւ հետաքրքրական հե-
ռագիր մը կը հաղորդենք մեր ըն-
թեքցողներին, հաստատ չգիտնալով
թէ ո՞րչափ մաքուր ու անպղտոր աղ-
բիւրէ բխած է այն .

«Հայ սպասամբներ, ուսական զին ուորական հրացաններով զինուած, նոր փորձ մը բրին Ռուսիայ սահմա նագլուխն անցնելով՝ Մուշի հարաւակողմը Տալոբի լեռներին մէջ հայկական թագաւորութեան մը հաստատութիւնը հրատարակելու որի գլուխը պիտի լինէր Սերոբ խմբագրած Ասպասամբներն սպաննեցին ահրկի մը և աղա մը և ութ ժամի չափ հրացանաձգութեամբ կռուելէ յետոյ իսկան հարաւային լեռներին մէջ»

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ՝ ՈՐԲԻԿՆԵՐՈՒՆ

Ինպատակ **ՀԱՅ ՈՐԱԲԻԿՆԵՐՈՒՄ**
«Բազմավեպ» բացառիկ պրակի վրա կը
հրատարակէ: Թերթին երկայնու-
թիւնն է 42 հարիւրորդամէդր, լայնք
30 հրդա: Թերթը կը բաղկանայ 40
էջերէ, և ամէն էջ երեք լայն սիւ-
նակներու բաժնուած է: Թուղթը
հաստ, ողորկ, փալլուն ու շատ ընտիր,
կը պարունակէ ժողովրդեան ուշա-
գրաւ, հետաքրքրական և օգտակար
յօդուածներ:

«Բազմավէպ»ի այս բացառիկ լա-
նածաւալ մեծ թերթը կը հրատա-
րակուի երբեք անդրանիկ «Հայ պատ-
կերազարդ թերթ»-մը Illustration Ar-
ménienne, նման եւրոպական մեծ ազ-
գաց շաբաթական պատկերազարդ
թերթերու :

կը ապուի մի քանի հազար և ստա-
կը պիտի յատկացուի հայ որբանոց-
ներուն :

Գրին է 2,50 Քր. = 1րբ. = 50 աէնթ.
Այս ծանուցադրով կը հրաւիրենք
ժերագինեալ այն ամէն ագիւիւու գլծած
անձնաւորութիւնները որ բաժանոր.
դադրուելով այս բացառիկ պարակներ

Համեստ լուժայ մը բարեհաճին ձգելու
հայ որբիկներու գանձանակին մէջ :

Բաժանորդագրաց անունն, և ով որ
այս նպատակաւ որբիկներուն օգնու-
թեան պիտի հասնի, հաւաքուած
գումարը և որչափ պիտի յատկացուի
իւրաքանչիւր որբանոցներու, պիտի
տպուին «Բազմավէպ»ի պարկներուն
մէջ:

Այս բաց սովի թերթին մէջ կը
տպուին նաեւ ծանուցումներ . մէկ տո-
ղի գինն է 25 սանիթիմ¹ . փափաքողք
փութան յղել իրենց ծանուցումները,
ՍԻԵՐ Հասցէն է՝

Rédaction de la Revue «PAZMAVEB»
(St. Lazare)
(Italie) VENISE

(Italie) · · · · · VENISE

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԼԻՐՔԻԱ

Հանդուգեալ նախկին պատրիարք Ալըգեանին Արմաշի վանքին համար կտակած 500 ոսկիի խնդիրը, վերջին տեղեկութիւններին համեմատ, կնճառ կերպարանք մ'առած է եղբւր: Կտակն օրինաւորապէս եղած և բազմաթիւ վկայներ ալ կտակագրին տակ ստորագրած են. 500 ոսկին ալ յանձնուած է եղբւր Խօրասանճեան եղբայրներին, որպէսզի տոկոսը վրան բարձուելով գումարն աւելնայ մինչև Ասլըգեան Սրբազանի մահը և այնուհետև յատկացուի նպատակին: Բայց Ալըգեան գետին մը գնելով Մաքրիգիւղի մէջ տուն մը շինելու ձեռնարկներ է և այդ առթով 500 լիւրան պէտք զգալով, Խօրասանճեաններ քովէն առեւ է յանձնած 500 լիւրան, այդ կըտակած գումարը նորէն տեղը գնելու յուսադրութեամբ: Բայց անգամ մը որ շինութեան ձեռնարկուեր է, զայն աւարտելու համար ենթագրուածէն շատ աւելի ծախք երթալով, Ալըգեան Սրբազան 300 ոսկիի և պէտք զգացեր և զիմեր է սեղանաւորի մը որ յօժարեր է 9/10ին 12 տոկոսով փոխ տալ, բայց պայմանով որ Սրբազանը նախ այդ տուն իր քրոջ վրայ փոխանցէ և տիկին քոյրն ալ սեղանաւորին գրաւ դնէ տունը: Ալըգեան Սրբազան գրամի ստիպողական պէտք ունենալով կընդունի սեղանաւորի դրամին հետ և անոր պայմանները որոնք գործադրուած են: Իսկ Ալըգեան իր վերջին օրեր արդէն դրամական նեղ վիճակի մը մէջ անցուցած է եղբւր:

Հիմա ուրեմն 500 ոսկրի կտակագիր
մը կայ մէջտեղ, բայց կտակուած դը-
րամը չկայ. իսկ Սշըգեանի գնած գե-
տինն ու անոր մէկ մասին վրայ չին-
ուած տունն ալ օրինական պայմաննե-
րով իր տիկին քրոջ վրայ դարձուած
և անկէ ալ պարտատէր սեղանաւորին
գրաւ դրուած կը մնան մինչև որ այդ
պարտք մաքրուի :

Ահա կտակի նոր խնդիր մ'առ ու-
նեցաւ Ազգային Կեդրոնական վար-
չութիւնն իր գլխահիւանի վրայ . տես-
նենք ի՛նչպէս պիտի կարգադրէ, Ա-
շխրհեանի քրոջ և անոր պարտաւէր
սիղանաւորին հետ համաձայնութիւն
մը գոյացունենալ :

— Պայազիտի հայերը ինչո՞ւ են
պատրիարքարանէն ուր իրենց համար

գեղու
նէլ
ով որ
գնու
բուած
ացուի
պիտի
երուն
նէլ կը
կ տո.
բողբ
նեբը
VEB
ISE
իարք
ամար
երկին
նուտ
տակն
աթիւ
ստո.
նննը
բայր-
բար-
ն Ս.
հետե
Աշդ-
գիւղի
է և
զգա-
ն ա.
ք կը-
նեբու
մը
զայն
ածէն
գեան
զգա-
որ յո-
տաւ,
նախ
ցէ և
գրաւ
գրա-
նալով
հետ և
ծաղ-
երկին
ծակի
ագիր
դը-
գե.
չին-
անեւ
ուած
որին
այդ
ու.
վար-
տես-
Ա.
ատէր
թիւն

առաջնորդական տեղապահ նշանակ-
ուի վանի նախկին առաջնորդական
տեղապահ Բագրեանդեան Տ. Սահակ
վարդապետը որ մի քանի տարեառայ
կ.պոլիս բերուած էր վանէն և այժմ
Բ.Կուսէն թողատրուեցաւ իրեն եր-
թաւ ուր որ զինք զրկէ պատրիար-
քարանը :

— Զմիռնացի Լոգոֆէթ էֆէնտի
Պալեոգեան որ Զմիռնի վաճառական.
ների կողմէն պատուիրակ նշանակուած
էր Ֆիլատեֆիտի մէջ, յանկարծամահ
եղեր է այնտեղ :

— Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդա-
նոցի Հոգաբարձութիւնը վաճառա-
կաններ խմբակի մը հետ կարգադ-
րութիւն մ'ըրած է որի համեմատ սի-
կարի թուղթ պատրաստելու գործը
ղութիւնը պիտի կատարուի նոյն իսկ
Հիւանդանոցի շէնքին մէջ և գրամա-
դիւրի մէկ մասն ալ Հիւանդանոցը տա-
լով՝ անկէ լինելիք շահին ընկեր պիտի
դառնայ Ռաբանոցի տղայներէն ոմանք
ալ այս առթով արհեստ մը սովորած
պիտի լինին :

— Կ.պոլսի լրագիրներին մէջ կը
կարդանք որ հոկտ. 29/10 նոյի ուր-
բաթ երեկոյին, ժամը 9ի ատեններ
(եւրպլին. ժամը 2) սուլթանի թիկնա-
պահներէ մին պատրիարքարան գա-
լով ուղեր է Ս.Պատրիարքը տեսնել,
բայց հոն չգտնելով եւրի գնացեր է
Բէրա անոր տունը, Օրմանեան Սըր-
բազան ժամ 10 1/2ին (եւրպլին. ժամ
3 1/2) եւր գնացեր է Եւրալի պալա-
տը :

Ծանուցուած չէ թէ Օրմանեան
պատրիարք ի՞նչ բանի մասին պա-
տասխան տալու կանչուած էր պալա-
տէն : Արդեօք Սասունի մէջ պատա-
հած նոր դէպք մը՝ որի մասին Հայե-
րին վերագրուած չափազանցական
գիտումներով և հաւանորէն թիւրքա-
կան աղբիւրէ բխած հեռագիր մը
եւրպական լրագիրներէն առնելով
դրած ենք այսօր Արմենիայի մէջ,
Եւրալի մէջ խօսակցութեան նիւթ
դարձած և բացատրութիւն պահան-
ջուած է պատրիարքէն, ինչ ալ եղած
լինի, կերելի թէ այս օրեր արտակարգ
մի բան պատահած կայ թիւրքիսի
մէջ կամ թիւրք կառավարութիւնն
այնպէս կուզէ ցոյց տալ թէ պատա-
հած է և նորէն խտրութիւններ բա-
նեցունելու պատրուակ չինել :

Երկու երեք օր առաջ նորէն հեռա-
գիր եկած է Մարսէյի Բագրեանդեան.
ային ընկերութեան Կ.պոլսի գործա-
կալութիւնէն որ նորէն հայ ճանապարհ-
ներ չընդունին թիւրքիսի նաւահան-
գիստներին համար, նոյն իսկ անցա-
թուղթ ունեցողներն ալ ... :

ԹԻԻՐԲԻԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ

«Թայմըզ»ի Կ.պոլսի թղթակիցը
կրտէ թէ Ալպանիացիներին ցեղապետ-
ներէն շատեր հաւաքուելու են Բերդ-
բէնտի մէջ և պահանջներ են որ վալին
(նահանգապետ) պաշտօնանկ լինի,
սպառնալով որ եթէ իրենց պահանջ
մերժուի, բռնի պիտի արտաքսեն
զինք :

— Յրանտկան տորմիզ մը որ 11
նաւեր կը բաղկանար, փոխ. ծովակալ
Յուրնիէի հրամանատարութեամբ
Պէյրութէն հասեր է Եւֆրատի առջև
նոյ. 14ի կէսօրին : Ծովակալ Յուրնիէ
60 սպայներով մէկտեղ հանդիսաւոր
կերպով մտեր է Երուսաղէմ :

Կ.պոլսի դեսպանատան «Քօզմօ»
պահականաւը պիտի երթայ Բիրէ,
այնտեղէն Յուրնիէ ծովակալն առնե-
լով Կ.պոլիս տանելու համար ուր սուլ-
թանին այցելութիւն պիտի տայ :

— Սուլթանը Լիպակի թակի և
արծաթ շքադրամ տուեր է Յոյներ
պատրիարք Տ. Կոստանդինոսին :

— Միջերկրականի ռուսական նա-
ւատորմի նախորդ հրամատար ծովա-
կալ Սըրիտով Կ.պոլիս գնացած լի-
նելով, դեսպան Տ. Զինովիէվի հետ
մեկտեղ ներկայացեր է սուլթանին :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Դաւրեթէն գրած են թիֆլիզի «Նոր
Դար»ին .

Թուրք պարսկական սահմանագլխի
մօտ, Սովադ. Բուլաղում՝ Գրգերն ա-
պստամբել են պարսից կառավարու-
թեան դէմ, Երկու շաբաթից աւելի
է, որ զօրք և թնդանօթ են ուղարկ-
ւում այն կողմերը. առում են, որ
պարսից զօրքը մեծ ջարդ է տուել
Գրգերին, Ապստամբութեան բուն
պատճառն առ այժմ ճիշդ յայտնի չէ.
առում են, թէ պատճառն այն է եղել,
որ մի քանի Գրգերի և Պարսիկներ
միջև ծագած կռուի ժամանակ երկու
կողմից էլ սպանութիւններ են տեղի
ունեցել :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐԻՉԷՆ

13 նոյ. 99

Պարսկաստանը Ռուսաստանի
և Անգղիոյ միջև

Ռուսական քանի մը գնդերու ներկա-
յութիւնը Պարսկաստանի սահմանագլխին
վրայ բաւական ազդուէ հանց : Պատճառն
այն է որ Անգղիոյ և Ռուսաստանի մէջ
պարսկական խնդիր մը կայ, Պարսկաս-
տան կրնայ ճամբայ տալ Ռուսաստանի
Օման ծովը երթալու. Ռուսաստան կրնայ
պարսկական հողէն Աֆղանիստանի և
Քանտահարի վրայ քաշել, մինչ հարաւէն
Հէրի-Ռուսի հովտէն՝ Հերաթի վրայ քա-
շել, Երկու ժամանակ ի վեր Անգղիա
այդ վտանգը կը տեսնէ և յանցաբէր ի-
րենը չէ եթէ մինչև այսօր անոր դար-
ժան մը տարած չէ :

Եւ մտածենք թէ 1887ին Պարսիցնա-
հը մերժած էր Մէշէտի մէջ ռուսական
հիւպատոս մը ընդունելու, դիւրաւ կը
հասկնանք այն օրէն մինչև այսօր եղած
առաջադիմութիւնը, Այդ ժամանակ սըր
Տրիւմփը Ուոթ Թէհրան մտած էր մեծ
շքեղութեամբ մը և քանի մը շաբաթէն
10 միլիոն ֆրանկ ծախսեր էր. մեծ վե-
զիրը սթէլիկներու պերճախօսութեան
չէր կրցեր դիմանալ. Նա Պարսկաստանի
պանքան յանձներ էր գերմանացի Ռեյ-
թէր պարոնին՝ պետ նոյնանուն հեռագ-
րական գործակալութեան :

Բայց ռուսական ուղարկութիւնն ար-
թնցած էր : Եւ ռուսական առաջադիմութիւ-
նը այնպիսի եռանդով աշխատեցաւ որ
1889ին արդէն կը իրօսէին թէ գաղտնի
համաձայնութիւն մը կայ Ռուսաստանի

և Պարսկաստանի միջև կասկից ծովը Պար-
սից ծոցին և Հնդկական օվկիանոսին կապե-
լու համար երկաթուղիով մը, Այդ ատեն
ի վեր ռուսական աղբեղութիւնը միշտ
մեծցած է ի Պարսկաստան, թէպէտ միև-
նոյն խոստումները և զինդութիւններն
եղած են կամ ծախուած թէ՛ Ռուսաց և
թէ՛ Անգղիացոց : Անգղիա հեռուն է.
մինչ Ռուսերը դրացի են Պարսից :

Պարսկաստան ինքզինք պաշտպանելու
զիճակին մէջ չէ. պարսկական բանակը
բանակ չէ այլ մի քանս որուն մէջ Պար-
սիկներն իրենք ալ չեն կարող ելք մը
գտնել :

Թուրքի վրայ 63,900 զինուոր կը հաշ-
ուեն, սակայն այդ զինուորներն ամենա-
մեծ գոյնարութիւններով կարելի է հա-
ւաքել. անոնց կէսը միշտ արձակուած
են ծառայութենէ՝ խնայողութեան հա-
մար. իսկ մնացած կէսը հին հրացանե-
րով զինուած են : Գալով թնդանօթա-
ձգութեան, Պարսկաստան իւր հազար
թնդանօթներէն հազիւ քուստսունը կըր-
նայ դորձածել : Հեծելազունքը սակայն
լաւագոյն կազմակերպութիւն մը ունի.
Այդ հնօրեայ երկրին մէջ կարծես կա-
րելի չէ մարդը ձիէն բաժնել, Պարսկաս-
տանի հեծելազունքը, ըստ պաշտօնական
յայտարարութեան, 150-200,000 մար-
դիկներէ կը բաղկանայ, սակայն հազիւ
25,000 պատրաստ կայ. իսկ պատերազմի
ժամանակ կարելի չէ 40էն 50,000 ոտքի
հանել :

Այնպէս որ պատերազմին սկսած օրը
Պարսկաստանի զօրութեան երեք չորրոր-
դը պիտի անհետանան և երէք չպիտի
տեսնուին :

ՄԱԿԵՂՈՒԽԱ

Մակեդոնիոյ մէջ Սերպերու և Պուլ-
կարներու հակառակութիւնները վերջին
ատեններս երթալով կը մեծնան : Պուլ-
կարները կը գանգատին թէ թուրք քա-
ղաքականութիւնը Սերպերուն նպատա-
ւոր է ի վնաս իրենց : Իւսթրապի նոր
մետրապօլիտ (սերպ) ընտրութիւնը և
նոյն տեղւոյն մէջ սերպական դպրոցներու
բացումը կը զայրացնեն Պուլկարներն,
որոնք կը պնդեն թէ տեղւոյն բոլոր բը-
նակիչները պուլկար են : Սէլէսի մէջ
պուլկար բնակիչներն խառնակութիւններ
հանած են սերպական դպրոցներու փա-
կու մը խնդրելով : Անոնք կը խնդրեն
նոյնպէս որ քաղաքէն ճամբին սերպ անձ-
նաւորութիւն մը : Թուրք կառավարու-
թիւնը նախ սկսած է իւր զօրքերն շատ-
ցնել այնտեղ. կասկածելի Սերպը Սալո-
նիկ զրկած է և բոլորովին մերժած սեր-
պական դպրոցներու փակումը :

Սակայն պիտեալու է թէ Մակեդոնիոյ
մէջ, ազգայնութեանց կռիւներն արտա-
քին գրգռութեամբ սուր բնաւորութիւն
մը կ'առնեն : Միայն ինչուեւ ազգայնա-
կան գոյն մը կուտայ անոնց, սակայն
Մակեդոնիոյ մէջ շատ անձինք երեք չորս
լեզու կը խօսին՝ յունարէն, մակեդո-
նականներէն և սլաւական բարբառ մը,
Ըստ իրենց վայրկեանական շահուն, և
կամ ըստ որում թէ մի վարժապետ և
կամ մի քահանայ իրենց համակրելի կամ
հակակրելի է, նոքա յունական, սերպա-
կան և կամ սլաւկարական եկեղեցոյն կը
յարին : Եղած է որ մէկ օրուան մէջ հինգ
հարիւր անձինք իրենց ազգութիւնը փո-
խած են :

Սերպերու և Պուլկարներու միջև միայն
անհատներու կամայականութիւնն է որ
կորոշէ թէ ո՞ր խմբին պիտի պատկանին :
Մակեդոնիոյ սլաւ բարբառները շատ քիչ
ծանօթ են, այնպէս որ ամենայայտնի-
րեղութեանները բուսական գոյնարու-
թիւն պիտի քաշեն ոչ ոքեւ թէ ո՞րն
պուլկարներն են և ո՞րն սերպերն են բոլ-
րամ է :

Այս խառնակութեան մէջ՝ Անգղիոյ
հիւպատոսն ի Սալոնիկ՝ հռչակաւորն Պ.

Լիթթի որ այնքան էնթրիկներ լարեց
կրտէի մէջ, բոլորովին գործի վրայ է :
Ամենայն ինչ անկէ կ'սխալուին. բաւա-
կան է որ նա մտքը վերցնէ և խառնա-
կութիւնը կը ծաղկն. իսկ եթէ որոշած
է որ խաղաղութիւնը տիբէ, հաւատացէք
որ բոլոր կռիւներն, խառնակութիւններն
Սերպերու, Պուլկարներու, Յոյներու և
Թուրքերու միջև. միայն տեղական բնա-
ւորութիւն մը պիտի ունենան :

* *

Փարիզը կը գեղեցկացնեն

Հազիւ քանի մը ամիս մնաց 1900ի
Յուգահանգէսին բացուելուն. այդ առ-
թիւ բնական է թէ շատ մը օտարական-
ներ Բարիզ պիտի թափին. ասոր համար
թէ՛ քաղաքապետութիւնը, թէ՛ մասնա-
ւոր տուններու տէրերը կը ջանան պէտք
եղածին պէս մաքրել, շտկել, զարդարել
և գեղեցկացնել նազելի Բարիզը : Բարիզի
ամենագլխաւոր կէտերէն մին անտարա-
կոյս Գոնգորտի հրապարակն է որ միև-
նոյն ժամանակ ցուցահանդէսին նախա-
սենեակն է. ուստի անոր վրայ շատ կա-
րեւոր փոփոխութիւններ կը լինին, զայն
որ արդէն մէկհատիկ է բոլոր աշխարհի
մէջ, աւելի անզուգական ընելու համար :
A. Saissy եւ Միլիթ Դ. Դալիք Բեկ

ԱՆԳԼՈ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆԻՐ ՄԸ

Բարիզէն կը գրեն մեզ .

Այն օրն որ Նիկոլա Բ կայսրն Բոց-
տամ կը հասնէր, կը հրատարակէին
անգլո-գերմանական դաշինքի մը բը-
նագիրն որ թօկոյի և Սամօայի խըն-
դիրները կը կարդադէր :

Թօկոյի խնդիրը շատ ծանր չէր.
հարկաւոր էր միայն չէզոք երկիր մը
բաժնել որ գերմանական և անգլիա-
կան գաղթականութեանց կը դպչէր :

Սամօայի խնդիրն աւելի դժուար էր
լուծելն : Երեք պետութիւններ այն.
տեղ շահ ունէին. Գերմանիա, Անգղիա
և Միացեալ Նահանգներն : Թէպէտ
այդ երկիրը շատ արդիւնաբեր էր,
սակայն իւր տարածութիւնը և բնակ-
չաց թիւն շատ մեծ չէր այնքան վի-
ճաբանութեանց տեղի տալու համար,
Սակայն իւր դիրքը խաղաղական ու-
կիւնոսին մէջտեղ, բոլորովին օքան-
չելի է և ովկիանեան վաճառականու-
թեան կեդրոն մ'է Ամերիկայի և Աւս-
տրալիոյ մէջտեղն գտնուելով :

Ասոր համար Աւստրալիացիք կը
փափաքէին որ Սամօայներն Անգղիոյ
հպատակութեան մէջ մնան, թէպէտ
գերմանական վաճառականութիւնն
այնտեղ մեծտեղ կը գրաւէ :

Ամերիկացիք ալ իրենց կողմէն կու-
գէին այդ կղզիներուն տիրանալ լեա-
ղաղականին տէր դառնալու համար :

Վերջապէս Գերմանացիք Սամօայ
ներուն կապուած են ոչ միայն իրենց
նիւթական շահերուն համար, այլ
մարդկային զգացումով մը, վասնզի
այդ կղզիներն, իրենց կայսրութեան
կազմակերպութեան անմիջապէս յե-
տոյ, իրենց առաջին գաղթականու-
թիւնն եղած է :

Կերկայ թէ խնդիրն լուծուած է
ինպատ Գերմանացոց, մանաւանդ
որ Անգղիա պէտք ունի այժմ Գեր-
մանացոց եթէ ոչ բարեկամութեան,
գոնէ ձեռնպահութեան. իսկ Ամերի-
կացիք արդէն շատ զբաղած են Գիւ-
պայի և Փիլիպպինացի խնդիրներով :

Մէքքինկ, Բըմպըրի, Լէտիսիթ
Պօէրններէն հետզհետէ աւելի սերտ
կերպով պաշարուած կը մնան և եր-
բեմնակի կը բարկանան. բայց մինչև
այժմ անձնատուր եղած չեն դեռ.
համբերութեամբ կը սպասեն օգնա-
կան զօրքերի հասնելուն. երբեմն
խումբեր դուրս ելնելով փոքրիկ յար-
ձակումներ կընեն, բայց կը ստիպուին
դարձեալ ներս փախիլ, իրենցմէ
մաս մը գերի բռնուելով կամ վիրա-
ւորուելով ու սպաննուելով:

Վերջին հեռագրերէն մէջ նշանա-
կութեան արժանի կարևոր լուրեր չը
կան. աւելի հին կոնքներէ վերադարձ
պատմութիւններ և մանրամասնու-
թիւններ են:

Մի քանի մասնաւոր հեռագրերի
նայելով, զորոց կը պտտի եղբր թէ
Պօէրնների հրամանատար Ժուպէր զօ-
րավարը սպաննուել է: Բայց այդպի-
սի կարևոր լուր մը անշուշտ կը հեռա-
գրուէր: Լոնտոնի պատերազմական
պաշտօնարանին մինչդեռ այդպիսի
լուր մը չէ եկած իրեն: Ուստի առ
այժմ վերապահութեամբ միայն կա-
րելի է ընդունիլ այդ լուր: Թերևս
այդ լուր պտըտած միջոցին ինք Ժու-
պէր զօրավարը 20,000 Պօէրնների
գլուխը կեցած, Լէտիսիթը վերջնա-
պէս անձնատուր ընելու վիճակի մը
մէջ կը գտնուի:

— Լէտիսիթ, Մէքքինկ և Բըմ-
պըրի Պօէրնների ռաբակոծութիւննե-
րէն շատ չմասնակցող և չվախաւ-
նուն մէջ պատճառ ալ այս ցոյց կը
տրուի թէ չքեղ չենքեր չկան հոն որ
քանդուին. բնակիչներէ մէկ մասն ար-
դէն դուրս ելած հեռացած են, հոն
մնացողներն ալ գետնափոր բնակա-
րաններ չինած և մէջը մտած ապաս-
տանած են որով ուսմբերէն շատ վախ
չեն ունենար: Պօէրններն ալ արդէն
եւրոպական քաղաքավար ազգերի
պատերազմական օրէնքներին համ-
մատ կը վարուին իրենց թշնամիների
հետ. ռաբակոծել սկսելէն առաջ միշտ
կիմացունեն:

— Մինչև այժմ անգլիական 14 փո-
խադրանաւ հասած են հարաւային
Ափրիկէ ուր 771 սպայ և 14,811 օգ-
նական զօրք տարած են:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Ոմանք իրենց հեղինակած կամ
հրատարակած գիրքերէն կը զրկեն
մեզ, Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախուելու համար: Որպէս զի թէ՛
իրենք աւելորդ նեղութիւն կրած չի-
նին զրկելու համար և թէ՛ մենք ալ
ոեւէ պատասխան մը իրենց գրելու
համար, այդպիսի փափաք ունեցողնե-
րի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք
հետեւեալ տողերին վրայ:

Նոր գիրք մը հրատարակողը նախ
2 օրինակ անկէ պէտք է զրկէ մեզ,
անոր հրատարակութիւնը լրագրա-
կան սովորութեան համեմատ ծանու-
ցուելու համար Արմէնիայի մէջ «Նոր
հրատարակութիւններ» վերնագրին
տակ, իսկ եթէ կուզէ նաեւ որ նոյն
գրքէն ծախու գտնուի Արմէնիայի
խմբագրատան մէջ, պէտք է որ մաս,

նաւոր նամակով մը իմացունէ մեզ իր
պայմաններ և մեր հաճութիւն ստա-
նալէ յետոյ զրկէ մեզ մօտ ծախուելու
համար: Կը խնդրենք որ ոչ ոք չկան-
խէ մեզ այդպիսի գրավաճառական
յանձնարարութիւն անել, առանց մեր
հաւանութիւն ստացած լինելու: Հակա-
ռակ պարագայի մէջ, իրենց զրկածի
համար ոեւէ պատասխան տալու պար-
տաւոր չենք համարեր մեզ:

Մեզ յայտնուելիք պայմաններն
են.

1. Գրքին գինը քանի՞ է Մար-
սէյլի մէջ ծախելու համար: Եւ որով-
հետեւ ընդհանրապէս Մարսէյլէն
դուրս զանազան տեղերէ գնել կու-
զուին այդ գիրքեր, հարկ կը լինի
Մարսէյլի համար նշանակուած գնին
վրայ աւելցունել նաեւ փոստի ծախ-
քը:

2. Ի՞նչ գեղչ կը լինի խմբագրու-
թեան համար եթէ կանխավճարով
ուզենք գնել. և ի՞նչ գեղչ կը լինի ե-
թէ յանձնարարութեամբ միայն ըն-
դունիլ ուզենք (այսինքն ծախուածին
միայն ստակը տալու, իսկ չծախուածը
իր տիրով վերադարձնելու պայմանով,
փոստի ծախքերը տիրով հաշուին ան-
ցնելով):

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
լու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
զողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՆՆ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-

նասիրական ոտանաւորներէ մի քանի
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իր-
րեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ
մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ
տակիւր երբեմն գրած ոտանաւորներէ:
որոնք ժամանակին հրատարակուած չի-
լինելով կորսուած են այժմ: Այն ք-
քանի ոտանաւորներ քոնք իբրեւ նմոյ-
շամփոփուած են այս տետրակի մէջ
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը-
ղագրուած ազգային երգարաններէ
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւն
վաղուց արդէն արդիւնւած է, և Ասի-
ա և Արմէնիայ լրագրիւններէն մէջ: Նմոյշներ
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը-
րած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ի՞նչ տպաւորութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են: Գին (40 սանթիմ
15 սանթիմ):

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ
(ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ԾՆՔՏԵՑ ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարիտի անկախութեան հե-
րոսներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա-
նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-
հով յաղորեցաւ մի լեոնաբնակ գիւ-
ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզ-
հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե-
ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ
և վերջապէս ազատ Պուլկարիտի Ազ-
գային ժողովի նախագահ դառնալ
խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու-
թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի
տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկա-
րիտի թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-
խատող պուլկար հայրենասէր յեղա-
փոխականների գործունէութեանը մա-
սին: Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղի-
նակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըփէի, և
թարգմանչին միջեւ եղած թղթակ-
ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-
մանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ
իր յառաջաբանի վերջ թէ «Զար-
մանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-
թերցողների հետաքրքրութիւնը
չարժի պետական մարդ դարձած մի
գիւղացիի այս վաւերական պատմու-
թեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 ֆրանկ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % գեղչ կը
լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանկ է:

— HISTORY of the ARMENIANS
IN INDIA. From the earliest times
to the present day. By MESROB J.
SETH Armenian examiner to the U-
niversity of Calcutta and Member of
the Asiatic Society of Bengal. Calcut-
ta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5
fr. & 50 centimes post free.)

(Մարսէյլի մէջ 5 ֆրանկ է. Մար-
սէյլէն դուրս զրկուելու համար 5 ֆը-
րանկ և 50 սանթիմ:)

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894)
ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊՈՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո-
րութեան դարադարձին առթով 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ծալ գիրքով և լուսատիպ (phototypi-
que) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած
է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտ-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով
Մէլտեղը գրուած է հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
ԳՏԻՅ. Շմառնեանի, պատկերը և բո-
լորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագրիւնները,
անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետ-
ների պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանք, հանապարհա-

ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 ֆրանք և 50
սանթիմ:

Գաղեմքեալեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկե-
րով: Գինն է, հանապարհաժախքովը
մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ:

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
զրկելով:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ
ՊՐՔՏԵՑ ԼՐԱԳՐԻՆ

Արմէնիայի շրջանի սկզբէն (օգոստոս)
բաժնորդ եղած լինել և կանոնին հա-
մեմատ իրենց բաժնորդագին 20
ֆրանքը կանխիկ վճարել փափագող-
ներին մի գիւրութիւն տուած լինե-
լու համար, ահա մենք ծախու հանած
ենք «Խնայողական գանձանակ ԱՐ.
Մէլնի Ա լրագրի»:

Այն անգամ երբ մարդ գիւրու-
թիւն ունենայ արծաթ 50 սանթիմոց
մը (10 սէնթ ամբրիկեան = 50 սթօ-
թինքա պուլկարական = 50 պանի
ռումանական և այլն) մէկ կողմ դնելու,
կը ձգէ այդ խնայողական գանձանա-
կի մէջ, ուր ձգուածը ա՛լ անկա-
րելի է որ դուրս հանուի մինչև որ
Ար միւրի բաժնորդագին 20 ֆրան-
քը (40 հատ 50 սանթիմոց) մէջը լե-
ցուելով չամբողջանայ, Այդ ժամանակ
միայն կրնայ պարպուիլ տակի կողմէն
կափարիչը դարձնելով և պարպուե-
լէն յետոյ նորէն կրնայ գոցուիլ 20
ֆրանքի մի նոր խնայողութիւն ալ
գոյացունելու համար:

Գանձանակը գիւրատար փոքրիկ
բան մ'է որ մինչև իսկ գրպանի մէջ
կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի: Վրան
չինուած կայ նաեւ քանակաւոր մը
որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամ-
ները 5 ֆրանքի հասածին պէս, կը
սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի
գումարը ո՛րչափի հասած է:

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն
է 2 ֆրանք: Այդ գումար մեզ վճա-
րողին կը զրկենք գանձանակին հետ
մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշա-
նակուած կը լինի գնողի անունն ու
հասցէն: Եթէ ՄԻԵԼԻՆՈՅՆ ԱՆՁԸ,
առանց ուշանալու ժամանակին բաժ-
նորդ գումարով Արմէնիա լրագրի տա-
րեշրջանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18
ֆրանքի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացա-
գիրը վերադարձունէ Արմէնիայի
խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի
բաժնորդագին 20 ֆրանքը վճարած
կը համարուի, որով «Խնայողական
գանձանակ»ը ձիւ կը մնայ իրեն:

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal. Marseille.